הוציאו לו פרק חמישי יומא נב.

למיעל להדיא. ליכא אלא הכותל הלפנימי כל מורך ההיכל וכל שעה עיניו מזומנות מבית קדשי הקדשים דרך הפריכה שכנגדו: **ור' יוסי אומר לך חביבין ישראל שלא הצריכן הכפורים לשניה.** אלא כל אחד ואחד מתפלל על עצמו שנאמר אשר ידעון איש נגע לבבו ופרש כפיו אל הבית הזה (מלכים ח ח) הלכך מביב הוא שלומן ליכנס לפומיי: **משחרי מאניה.** נגדיו משחירין מעשן המנורה שהשחיר את הכותל: **טרקסין.** לשון פנים ומזן הוא כך לאיתי בהלמוד ירושלמי ורמיה לדבר מסדיס הרשעויס היו מכניסין פירומיהן דרך טרקסמון כדי לחייבם במעשר (ברכות דף לה:) למדנו שהעוקר לשון כניסת פנים הוא: **דביר.** היא הממילה. לפני הדביר חלל בית קדשי הקדשים שהוא לפנים מן הממילה: **קחשיב** (ח) **לרידיה.** למקום הממילה לבד מן השפיס: **כותל אולם.** כותל המילון למעה רוחב היסוד והתקופה ולמעלה מגובה כיפת הפתח עוני החומה שעולה עד ק' אמה לבד רוחב כיפת החלל שהיא י"ח אמה לבד רוחב (ב) כיפת עוני החומה: **והתא שש.** יליע שתחורי בית הכפרת: **היכי קאמר קרא.** מי אמרינן ה"ק ודביר בתוך הבית ממילה עשה שמפסקת בתוך הבית: **מפנימה הכין.** ולפנים מחומה ממילה הכין מקום חללה והזמינו לתת שם את הארון אלמא דביר גופיה לאו מקדושת פנים הוא: **או דילמא ה"ק ודביר בתוך הבית מפנימה.** דמקום הדביר גופיה משל פנים הוא ואותו הכין לתתו שם בחומה כניסה את הארון: **אין לסם הכרע.** לדעת היכן הן עוטין: שאת

למיעל להדיא ורבי יוסי אומר לך חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח ור' יהודה נמי ניעול בין מנורה לכותל משחרי מאניה א"ר נתן אמה טרקסין לא הכריעו בו חכמים אי כלפנים אי כלחוץ מתקיף לה רבינא מ"ט אילימא משום דכתיב [1]והבית אשר בנה המלך שלמה לה' ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו וכתיב [2]וארבעים באמה היה הבית הוא ההיכל לפני וכתיב [3]ולפני הדביר עשרים אמה אורך ועשרים אמה רוחב ועשרים אמה קומתו ולא ידענן אמה טרקסין אי מהני עשרים ואי מהני ארבעים ודילמא לא מהני עשרין ולא מהני ארבעין וחללא קא חשיב כותלים לא קא חשיב תדע דכל היכא דקא חשיב כותלים חשיב ליה לדידיה [6]דתנן [4]ההיכל מאה על מאה ברום מאה כותל אולם חמש והאולם אחת עשרה כותל ההיכל שש [5]וארכו ארבעים אמה ואמה טרקסין וכ' אמה בית קדשי הקדשים כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש אלא קדושתיה אי כלפנים אי כלחוץ והיינו דאמר רבי יוחנן בעי יוסף איש הוצל [7]ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם את ארון ברית ה' איבעיא להו היכי קאמר קרא ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם או דילמא הכי קאמר ודביר בתוך הבית מפנימה ומי מספקא ליה והתניא איסי בן יהודה אומר [8]חמש מקראות בתורה אין להן הכרע שאת

ועשרים אמה קומתו. רש"י פי' כפי' מלכים דהא דאמר לעיל ושלשים אמה קומתו היינו כל הבית עד הגג והא דכתיב ועשרים אמה קומתו היינו עד עליית בית קדשי הקדשים וכנ"ב פרק המוכר פירות (דף נח:) פריך ליה ומשני עשרים אמה קומתו משפת כרובים ולמעלה שהכרובים שעשה שלמה העומדים בקרקע משני לדי

המון גבהם עשר אמות (ח):

בותל ההיכל שש **והתא** שש **וכותל התא חמש.** ותימה והכתיב היליע התחתונה חמש באמה רחבה (מלכים ח ו) וי"ל דהכא מיירי בתא האמצעי דכתיב והתיכונה שש באמה רחבה כי מגרעות נתן לבית סביב ופרי"ר דה"פ דקרא שעוני כותל ההיכל לא היה שוה בכל מקום שאם כן היו צריכות לנקב המומה לתמוך בה רלשי הקורות של התא וזה לא רלו לעשות פן ירקבו אלא עשו את חומת ההיכל במערב למעה שבעה אמות והולרכו לגרוע ממנה אמה כנגד תקרת התא האמצעי להניח רלשי הקורות על אותה כניסה ושוב הולרכו לגרוע עוד אמה כנגד תקרת תא השליש לפיכך התחתונה חמש באמה רחבה והתיכונה ו' באמה רחבה והג' ז' באמה רחבה והיינו דתנן במס' מדות [פ"ד מ"ד] התחתונה רחבה חמש והרוחב שבה רוחב שבה היינו התקרה המספקת בינה לתא התיכונה שעל גבה והאמצעית שם והרוחב ז' והקשה ר"י בר מרדכי אי למעה קא חשיב הכא לשם לא היתה התא שם אלא חמש ואי בתיכונה קא חשיב מאי קאמר כותל ההיכל שם והא כבר גרע ממנה כנגדה ולפי מה שפירשנו ניחא דכותל ההיכל כנגד תא התחתונה היה עוביה ז' וכנגד התיכונה עוביה ו' כי כבר גרע

ממנה אמה והכא כנגד התיכונה קא חשיב דהוי התם כותל ההיכל ו' והתא ו' וא"ת ואמאי לא קא חשיב למעה כותל ההיכל ז' והתא ה' ואידי ואידי חד שעורא הוא י"ל דניחא ליה למיחשב בתקום שהיה כותל ההיכל ו' כמו כותל מזרחי של היכל שהיה כמו כן ו' אי נמי נראה לר"י שהמגרעת היו בכל הכתלים כותל התא וכותל ההיכל היה למעה ו' אמות ומחצה וכותל התא ה' אמות ומחצה וכשהיה מגרע חצי אמה מכל כותל כדכתיב כי מגרעות נתן לבית סביב נמצא התא התחתונה חמש על חמש והתיכונה שש על שש והשלישית שבע על שבע והא דקתני רוחב שש ורוחב שבע אור"י אוכך המגרעת הראשונה היא שש והמגרעת השניה ארכה שבעה וקרי להו רוחב לפי שהמגרעת כעין שורה בולטת כעין ששניו במסכת תמיד בפ"ק (דף כה:) בית גדול היה ומוקף רוחבים וקאמר בגמ' (ד) רוחבים מאי עינהו [9]גזרתא דאיצטוותא דקלקי בהו לאצטוותא שהיו עושין כעין אצטוותא סביו לפנים מסטיו מעלותם של אבנים שקורין דגוריל ולשון רוחב הוא שורה עוד פר"י דנראה לו דכותל ההיכל שש והתא שש דלמעה גמרי קא חשיב ואע"ג דכתיב במשכנה דמלכים חמש באמה רחבה של מסכת מדות דבית שני היו חלוקין משל שלמה כמו שהיו חלוקין ממשכנה דיחזקאל דלעתיד דכתיב ביחזקאל (מא) כתר דפרים היכל ובית קדשי הקדשים כתיב ורחב הלנע ד' אמות ולנע היינו תא כדאמר פ' המוכר הבית (ב"ב דף סא.) וכתיב נמי התם (שם) והלנעות ללע אל ללע [10]שלשים ושלש פעמים אלמא דלא הוו בהיכל אלא ל"ג תאים ובמסכת מדות [פ"ד מ"ג] תנן ל"ח תאים היו שם ט"ו בלפון וט"ו בדרום ושמנה במערב והר' יצחק בר מרדכי פי' דלא בהיכל היו המגרעות אלא בתא היו והא דתנן רוחב שש שורות אבנים עליונים של כותל היליע התחתונה שעליה מונחים רלשי הקורות וכשהיה אותה שורה רחבה שש נמצאת שהיתה בולטת אמה שעוני כותל התא לא היה אלא ה' אמות ולכך בולטת אמה מבחוץ לפי שהיו צריכין לכנות אמה מקום הנחת הקורות לבתי אחז בקירות ונמצא דעכשיו כותל התא לא היה אלא אמה היתה החומה מכל מקום עדיין עוני ה' אמות לפי שבמקום אמה הכניסה נתוספה אמה מבחוץ ולא נהירא לר"י דלמה היו מוסיפין אמה אי מחמת חוזק החומה כדי שתהא בכל מקום לכל הפחות ה' אדרבה אותה תוספת היא גרעון שהיה בין העליון בולט אמה חוץ לתחתון ומכביד עליו ועוד קשה התיגא רוחב שש אבל רוחב שבע למה וכשהיה רוחב שבעה בולט חוץ לחומה שתי אמות שעוני החומה חמש ומה היו צריכין לבליטת שתי אמות והלא לא היו כותבין ביליע השליש אלא אמה שהיה שבע אמות ראבה אמה אחת יותר מן התיכונה ועוד לפי דבריו היו מוקצין כותל ההיכל ויותר היה נכון לנקוב כותלי התא ועוד דליתנא דקרא כי מגרעות נתן לבית משמע היכל ולא תאים דלא איקרו בית מיהו הא לא קשיא דמלינו למימר מגרעות נתן לדביר שהיה לבית סביב דהיינו לכותלי התאים ואני שמעתי בשם רבינו יאקר הכמור שלא היה בכותל ההיכל לא מגרעות ולא כניסה ולא בליטה ורלשי הקורות היו מונחין מכותל תא לכותל תא שכנגדו ובמקום הנחת הקורות היה כניסה בכותל התא אלי אמה מזה ואלי אמה מזה וכל התאים היו שוים ממזרח למערב שש אמות בין התחתונה [כין] התיכונה בין השלישית וכותל התא חמש אבל מלפון לדרום התחתונה ה' והתיכונה ו' והשלישית שבע והשתא ניחא כותל ההיכל ו' והתא שש וכותל התא [חמש] דכין התחתונה בין התיכונה בין השלישית היו שש ממזרח למערב וכותל ההיכל שש וכותל התא חמש בין למעה בין למעלה:

שאת

מסורת הש"ס

(א) מדות פרק ד משנה ו' ח', (ב) ס"א ומוכו, (ג) [וע"ע תוס' סוכה ה: ד"ה בשלים], (ד) [שם כ:], (ה) [לפניני מיתא גוכתא], (ו) [ל"ל שלש ושלשים].

תורה אור השלם

1. וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לַיְיָ שִׁשִּׁים אַמָּה אָרְכּוֹ וְעֶשְׂרִים רָחְבּוֹ וְשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתוֹ:
מלכים א ו ב
2. וְאֹרֶךְ עַל פְּנֵי הַהֵיכָל הָיָה הַבַּיִת הוּא הַהֵיכָל לְפָנָי:
מלכים א ו יז
3. וּלְפָנֵי הַדְּבִיר עֶשְׂרִים אַמָּה אֹרֶךְ וְעֶשְׂרִים אַמָּה רֹחַב וְעֶשְׂרִים אַמָּה קוֹמָתוֹ וַיְצַפֵּהוּ זָהָב סָגוּר וַיְצַף מִזְבַּח אָרֶז: מלכים א ו כ
4. וְדְבִיר בְּתוֹךְ הַבַּיִת מִפְּנִימָה הַכִּין לְתִתָּן שָׁם אֶת אֲרוֹן בְּרִית יְיָ:
מלכים א ו יט

גליון הש"ס

גמ' חפש מקראות בתורה אין להם הכרע. עיין ירושלמי פרק אין מעמידין:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קחשיב ליה לדידיה: (ב) ר"ה כותל כו' י"ח אמה לבד רוחב עוני החומה כל"ל ותיבת כיפת נמחק:

תוס' ישנים

תמקלנו לרבי יהודה. לשון רבי. ישוב כתב מה שכתבתי לעיל שהלכה נאמרה חוצה המתה מיחיד ולא בלבור אינו מיושב שאם כן לא היה לשם להסתפק בימי אבלו מה של משה כולב הטלת ובמורה הטלת ומתו בשניה כי בחתם מתוכן לא היה לאו לשנות ביחיד נאמרה ולא בלבור דהא ניתא בלבור מלו ומכל רבי כי שיב פירשה בענין אחר ואותי ענין לא לאיתי אבל בדפרישנא לעיל היא נכון ונראה: אימא לפי שאין הטלת השותפין מתה. ואחיי קרי לה לכהנים לבור ולא על גב דבפרק קמא דיומא (דף ו.) קרי לה אחיי שותפין הכא קרי לה לבור לנחר דשמעה מרב ייפה דהתם ופ"ת והא לקמן פרק שני שעירי (דף פה.) פריך אחיי מהא מילתא דבר ישעיר כי' ומשני שאחי הרבנות לבור מדרבי טבי כי' הא תינח שעיר בר מאי איכא למימר אלמא לא מתסיב בר קרבן לבור ר"ל דאלינא דרבא דאחיי התם דלא קרי ליה קרבן לבור. מ"ר. פ"ש לענין תרומת הלשכה כ"ש מודו דלא הוי של לבור [דמ"מ משלו] בענין דאסור לו מאיב ולא שייך התם תרומה מדבה: דלא מייתו בהנים בר בהולה. פי' אלם מקרבנות קרבן לבור יכול לעשות ולקרוחו בר לבור שיביאו הכהנים בר בהולה ומ"מ אפילו מתן דקרי ליה קרבן לבור לא מייתו בהנים בר בהולה מדאמרינן פ"ק דהוריות (פסחים דף ו.) מפיס דלאו איקרי הראוין לבפרה גינהו: (ע"כ שייך לדף נ ע"א) לדברי האומר בר יוה"כ כו'. דפליגי לעיל אי קרבן לבור הוא לא ולא דלא כרבא דאמר לעיל אמתחלתא בהא: עושה תמורה אי אין עושה כו'. ל"ש אחאלי לא מיבעיא ליה אי מתה אי לא ואחאלי אפשעיא ליה בתמה לעפי אמתמורה: ודוחה את השבת. משא"כ בתמורה דלא דחיא שבת ותימה לרבי מדתנן פרק מי שהיה טמא (דף לו:) הפסח שנמצא קודם שחיטת הפסח ירעה וכן תמורתו פירוש שנרחה לשחיטת הפסח ומדחה כיון שאמר אחר שוב אין אחר ונראה משמע הא אם שחט התמורה לשם פסח דמהני ואם כן כשהל ערב פסח לחיית בשבת קריבה לשם פסח ודחיא שבת ואומר רבי דאינה קריבה לשם פסח אלא כשהל בחול אבל בשבת אינה קריבה דלא דחיא שבת וכן תמורת אילו אי אהכין דנמסתן לא דחיא שבת אע"ג דאילו דחי ליה ונעשית דלא דחי משום דאין יוצאין בה לא לשם אילו אי אהכין ולא לשם פסח דכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין אלא שדין פסח יש לה ומאכלת כדין פסח אע"ג דאין נימנין על [שני] פסחים כאחד כדאמרינן בפרק האשה (שם סח.); מ"מ ר"ל תמורת הפסח עם הפסח שדין פסח יש לחיות לה דמסתמא בתמורה אל מיר יש זרוע בשלה כמו אל מיר עצמו אע"פ שאין אדם מתנדב כך אלא קשה דקתני התם דמצלת קודם שחיטת הפסח ראבה וכן תמורתו משמע דאלף תמורתו [ובחיא] בשחיטת הפסח ולמה כיון שמתחילה אפילו אי נמי לדבי יוסי דאמרינן בפרק שחיטת עם פסח ר"ל דלא קאמר בתמורה [ובדחיית אלא] כיון שבשחיטה למחר ראויל ונראים לפסח אתמול ודלמה הפסח אינה אלא לשם פסח דכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין אלא שדין פסח יש לה ומאכלת כדין קבוע לענין שאינו יוצא בחולין לגזוז ולעבוד: (ע"כ שייך לדף נ ע"ב)

מו א מיי' פ"ד מהלכות בית המקדש הלכה ג:

רבינו חננאל

ור' יוסי אמר לך חביבין ישראל שלא הצריכן הק' לזה. הלא תראה כי בכל השנה הצריכו הק' לכהן במקום שליח דקשה הרמונים בתוך הפעמונים, כי בשעה שיבא אל הקדש ללבוש המעיל שהוא בשליח המגיד, כלומר רוצה לינכס, כדכתיב והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבואו אל הקודש לפני ה' ובצאתו ולא יומת, ועכשיו ביום הכפורים בבואו לפניי ולפנים לא הצריכו לזה המעיל. לפיכך לא חיישינן להא דקאמר ר' יהודה. א"ר נתן אמה טרקסין לא הכריעו בו חכמים אי כלפנים אי כלחוץ. ושטותה היא. ואסיקנא קדושת זו האמה איני יודע אי כקדושת ההיכל היא. אי כקדושת קודש הקדשים היא. והיינו דא"ר יוחנן בעי ר' יוסי איש הוצל. כתיב ודביר בתוך הבית מפנימה וגו' היכי פשטיה ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם ארון ברית ה'. דמשמע שהדביר בלחוץ. או דלמא הכי קאמר, ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם ארון ברית ה'. ת"ל דמשמע מבפנים. ואמרינן ומי מספקא ליה ליוסף איש הוצל פשטיה דהאי קרא. והתניא איסי בר יהודה אומר ה' מקראות בלבד אין להם הכרע מן התורה

ת) נראה דל"ל דמשמע דמקום הדביר נופיה הוא מנפנים.

תוס' ישנים (המשך)

ונוקמה בפסח. הקשה ה"ר ת) אלעזר דבפסח כיון מיתוקמא הא קתני נוסח בלבור כמיתי ואי נעי למימר כמו שיבא מיתיי בפסח שני כן נוהג בלבור כדאמרן אבדרבה הראשון עיקר ואומר רבי דלר' נתן דאמר בפסחים (דף עח.) כל ישראל יעלין בפסח אחד אחי שפיר דאמילה לא מעכבת והכי קאמר ונוהג בלבור ופף על גב שאין טוס אוכלין בכיתיה ואי מלי לשנויי דלית ליה דרבי נתן ומה משניות יש בפסחים דלית לה דר' נתן: (פסח שני) מי דחי טומאה. ותא"ג דר"י קאמר בסמוך ודוחה את הטומאה מ"מ סמס מצוה בפרק מי שהיה (פסחים דף נה.) דלא דחי טומאה. מ"ר: (ע"כ שייך לדף נח ע"א):

תלמוד לימר אשר לו הכתוב שנה עליו לעבבו. וא"ת אימא דלו שני לעבבו בכל בבור ולו שלשי בכל אחיי הסכנים לאוקמי ר"ל דעפי משמע לו שני לו ממש מלעבבו בכל בבור. מ"ר:

מספקא ליה קדושתיה אי כלאחן ולבך עבוד שמי פרוכת. ולרי יוסי לא מספקא ליה לבך לא עבוד אלא חדא אבל לא דקשיא לרבינא דרבי קדושתיה אי כלפנים אי כלחוץ ולרבנן נמי

לו לא היה מספקא לן לא היו עבדי שתי פרוכת שאין לחוש לו מוסיפין על חייב הכהנים לו בית הקדשים וא"ת בשלמא לגבי פנים אמור לעשות פרוכת דבלילמא בעבעים שם לגרכ עבודת הכהל ויהא קדוש קדושת פנים אלא לגבי חוץ לחוצה לא יעשה מה יש לחוש ר"ל כי פעמים יכנס שם [כדין להקטיר קטורת על בין הבדים [שבולעין] בפרוכת כמון שני דדי אשה כלקמן וא"כ היה מקטיר כחוץ. ריב"ל: עבוד שתי פרוכת. אלא יכולין לעשות שם חומה שעוביה אמה בלבד מפני נוחה הבנין ולקבר בחלל הכהל לו קדשי הקדשים לא היו יכולין להכל בכחה אבל הנוחה הוסיפו על פי נבוא כדכתיב גדול יהיה כבוד הבית הזה ואלונתא היא בפ"ב (דף ג.) חד אמר בבנין שלו והיינו בנוחה: (ע"כ שייך לדף נא ע"ב)

חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשניה. פירש רש"י שכל אחד מתפלל לעצמו שנאמר אשר ידעון איש נגע לבבו ונו' ואין נראה דאדרבה בהא כתיב מביבותא שלי נכי נכרים דכתיב ועשית בכל אשר יקרא אלוקי אברהם ר"ת שלא הצריכן הכתוב לשניה בגיום הכפורים שבכל שנה היו פעמוני זהב ורמון בשנכנס להיכל להשמיע קול כאדם שמעולה שהוא בא אבל בגיום הכפורים היה נכנס בגדי לבן בפנים ולא היה נשמע קולו בבואו אל הקודש ולכך כיון דאיכא תביבות כל כך מלי עייל לבדיה. מ"ר: ניעול בין המנורה לבותל. דהא מלי למימר דלאו מיבעיא אפילו אי נמי לדבי יוסי דאמרינן לן בדבי יוסי לא נמי לדבי יוסי דאמר שלא היה אלא פרוכת אחת כדיך לימר כן אבל לדבנן דאמרי שתי פרוכת היו ג) לא עייל לבדיה: חמשה מקראות אין להם הכרע כו'. בכ"מ (דף סא.), ובפסחים (דף כח.): פירש"י אמאי לא אמרינן דקאי אבדעיל ואבדלבע כמו את כסף לא תתן לו בנשך ונו' ושם האריכו ונם בפ"ק דקידושין (דף לב.):

ת) נ"ל שלא עייל בבדיה בפסח. ג) נ"ל שלא עייל בבדיה מיקרי.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com